

УДК 343.9

Михайло Гузела

Національний університет “Львівська політехніка”,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу
Навчально-наукового інституту права та психології
ORCID : 0000-0002-2254-6990

ДЕЯКІ КРИМІНОЛОГІЧНІ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ВІД СУСПІЛЬНО- НЕБЕЗПЕЧНИХ ПОСЯГАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

<http://doi.org/10.23939/law2022.35.337>

© Гузела М., 2022

Розглянуто проблему попередження кримінальних правопорушень щодо учасників кримінального провадження в контексті забезпечення їх охорони та захисту від суспільно-небезпечних посягань у кримінальному процесі. Зокрема, на підставі вивчення досвіду окремих зарубіжних країн у вирішенні зазначеної проблеми досліджено кримінологічні та кримінально-правові можливості охорони та захисту учасників кримінального судочинства в Україні. Обґрунтовано, що забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства має процесуальну правову основу, а тому розглядається як функціональний обов'язок підрозділів, що здійснюють правоохоронну діяльність.

Констатовано, що з метою оптимізації організаційних основ запобігання вчиненню кримінальних правопорушень щодо учасників кримінального процесу пріоритетними напрямками в цьому питанні є: розробка оптимального і ефективного механізму реалізації забезпечення безпеки осіб, які підлягають охороні й захисту від суспільно-небезпечних посягань у процесі кримінального провадження, широко використовуючи можливості взаємодії з правоохоронними органами, громадськими організаціями, органами державної влади й місцевого самоврядування; створення єдиного інформаційного простору і вдосконалення існуючих на сьогодні форм статистичного обліку, звичайно, з урахуванням законодавчих вимог щодо збереження режиму конфіденційності та захисту державної таємниці; розробка та впровадження на основі широкого впровадження цифрових та комп'ютерних технологій сучасних методик аналізу оцінки й прогнозу розвитку кримінологічної обстановки у сфері забезпечення безпеки осіб, які підлягають державному захисту, що відповідали б сучасним вимогам оперативно-службової діяльності правоохоронних органів, зокрема в умовах воєнного стану.

Ключові слова: учасники кримінального провадження, безпека учасників кримінального провадження, попередження кримінальних правопорушень щодо учасників кримінального провадження.

Постановка проблеми. Україна переживає на сьогодні надзвичайно складні часи. Позитивне і поступове реформування судової та правоохоронної систем дещо загальмувалось новими викли-

ками, пов'язаними з російською агресією та оголошенням воєнного стану. Це істотно знизило можливості і потенціал реалізації охорони прав і свобод людини й громадянина в Україні, знизило ефективність діяльності кримінально-правових механізмів реалізації забезпечення безпеки громадян, зокрема тих, які залучаються до сфери кримінального провадження або ж ведуть кримінальне провадження. Варто визнати, що в таких умовах діяльність правоохоронних органів, які залишаються ще не повністю реформованими, незважаючи на їх численність і багатоступеневу систему, часто є малоефективною в системі забезпечення такої безпеки [12, с. 78], оскільки більшість правоохоронних підрозділів задіяна на важливіших ділянках роботи в період воєнного стану. Не останню роль тут відіграє і недосконалість чинного законодавства, яке повинно б регламентувати механізм забезпечення безпеки, насамперед у системі кримінального судочинства. Окрім того, рівень і тип злочинності свідчать про криміналізацію багатьох сфер життєдіяльності в умовах воєнного стану, а приклади діяльності низки деяких органів правоохоронної системи зумовлюють, м'яко кажучи, певну недовіру з боку громадянського суспільства. Така ситуація не може негативно не позначитися на рівні охорони та захисту в державі прав та свобод особи, зокрема, яка залучена до сфери кримінального провадження. Дійсно, неналежна забезпеченість безпеки учасників кримінального провадження від можливих суспільно-небезпечних посягань негативно позначиться на всій системі функціонування кримінального судочинства.

Однак, за всіх цих тяжких викликів, які на сьогодні переживає Україна, все ж вона залишається демократичною правовою державою соціального типу, в якій міцно закріпилась ідея охорони та захисту прав і свобод особи як вищої цінності людської цивілізації, закріпленої в положеннях Загальної декларації прав людини [1] та в положеннях Міжнародного пакту про громадянські та політичні права [2]. Закріплення в зазначених актах ООН за особою її невідчужуваних прав і свобод відкрило шлях для реальної реалізації їх охорони та захисту, зокрема в сфері кримінального судочинства.

Аналіз дослідження проблеми. Вагомий внесок у дослідження проблем охорони та захисту учасників, які залучаються до сфери кримінального процесу, в кримінологічному чи в кримінально-правовому вимірі певною мірою у різні часи внесли: О. Бандурка, С. Білоцерківський, М. Валеєв, О. Закалюк, В. Звірбуль, С. Іванов, Н. Кузнєцова, О. Литвинов та багато інших вітчизняних вчених у галузі кримінального права та кримінології.

Виклад основного матеріалу. Актуальність дослідження порушеної низки проблем обумовлюється реалізовуваною в Україні реформою національного кримінального та кримінального процесуального законодавства, яка повинна забезпечити надійну правову основу для забезпечення охорони та захисту учасників, які залучаються до сфери кримінального процесу, від суспільно-небезпечних посягань, а також реальну законодавчу регламентацію реалізації їхніх прав та законних інтересів в умовах функціонування правової держави соціального типу.

З урахуванням вже вироблених зарубіжних та міжнародних стандартів наукове дослідження проблеми охорони учасників, які залучаються до сфери кримінального процесу, а також розроблення концептуальних положень щодо охорони та захисту їхніх прав в якості складової загальнонаукової концепції охорони та захисту прав людини й громадянина є надзвичайно важливим як у методологічному аспекті, так і в контексті кримінологічного та кримінально-правового вирішення не повною мірою врегульованих загальних теоретико-прикладних проблем попередження кримінальних правопорушень щодо учасників кримінального провадження. Враховуючи, що багато питань із зазначеної проблематики є недостатньо розробленими, тому вони потребують детального переосмислення саме на сьогодні в контексті реформ системи судочинства та правоохоронної системи, а також істотних змін до кримінального та кримінального процесуального законодавства, які здійснюються в Україні в умовах воєнного стану.

Вважаємо за необхідне зазначити, що стосовно проблеми охорони прав учасників кримінального провадження ми все ж поділяємо позицію проф. О. Кучинської про те, що охорона прав та

свобод людини і громадянина в кримінальному провадженні – комплекс врегульованих кримінальним і кримінально-процесуальним законодавством дій та рішень спеціально уповноважених на те державних органів і посадових осіб, які переслідують чітко визначену мету: створення належних умов для учасників кримінального провадження задля їх можливості безперешкодно користуватись своїми правами й свободами на будь-якій стадії кримінального провадження [10, с. 34].

Та ж проф. О. Кучинська за цього розглядає охорону прав та свобод людини і громадянина комплексно і всебічно. Так, вона обстоює позицію, що охорона прав та свобод людини і громадянина – це, насамперед, сукупність правових норм, що регулюють відносини між відповідними суб'єктами, тобто вона вважає таку охорону фактично комплексним правовим інститутом, який створює можливості для забезпечення цих прав і їхнього захисту у випадку суспільно-небезпечного посягання на них. Водночас науковиця вважає, що охорона прав і свобод людини й громадянина – це комплекс заходів та рішень, охорона прав та свобод людини і громадянина, які, відповідно, реалізуються або ж виносяться уповноваженими органами й посадовими особами і які повинні не допустити порушення цих прав та свобод через реалізацію постійного контролю за їх дотриманням, а у разі порушення прав і свобод – максимально можливого їх відновлення.

В іншій своїй праці проф. О. Кучинська ще ширше тлумачить поняття охорони прав людини і стверджує, що охорона прав людини і громадянина є сукупністю організаційно-правових засобів забезпечення та захисту цих прав у процесі здійснення діяльності державних органів і посадових осіб, яка полягає у створенні максимально сприятливих умов для можливості кожним суб'єктом правовідносин безперешкодно реалізовувати свої законні права й сумлінно виконувати свої обов'язки [11, с. 29].

Кримінально-правова охорона учасників кримінального провадження щодо попередження кримінальних правопорушень через розроблення реального державного механізму забезпечення їх безпеки найдієвіше реалізується на міжнародному (зокрема, європейському) рівні шляхом встановлення певних правил, стандартів здійснення, порушення яких є недопустимим з точки зору захисту прав людини. Однак такого роду охорона і захист учасників кримінального провадження певною мірою реалізуються і на державному рівні. Зокрема, чинний КК України 2001 р. закріплює в розділі XVIII “Злочини проти правосуддя” законодавчі положення, які регламентують кримінальну відповідальність за вчинення кримінальних правопорушень, які пов'язані з посяганням на суспільні відносини як у сфері правосуддя, так і у сфері досудового розслідування, виконання судових рішень тощо [3].

За більш ніж 30-річний період незалежності України можна констатувати певне позитивне поступове удосконалення інституту відповідальності за суспільно-небезпечні посягання на права учасників кримінального судочинства. Якщо взяти за приклад діяльність судової влади, то, зокрема, така тенденція торкнулась саме відповідальності суддів за вчинення кримінальних правопорушень у сфері своєї професійної діяльності, зокрема, щодо інших учасників кримінального провадження. І така діяльність суддів здебільшого містить корупційну складову. На сьогодні низка законодавчих та інших актів, зокрема чинний Кримінальний кодекс України [3], а також Закони України “Про судоустрій і статус суддів” [4], “Про Вищу раду правосуддя” [5], Кодекс суддівської етики [7] так чи інакше регламентують можливість кримінальної відповідальності суддів за посягання в сфері правосуддя. Щодо сутності такого роду діянь суддів, слід наголосити, що на загал суддя, відправляючи судочинство від імені правової держави, тим самим повинен “сповідувати право”. Однак, вчиняючи кримінальне правопорушення проти правосуддя, суддя тим самим свідомо “спотворює право”, що в кримінальному судочинстві неодмінно призводить до порушення прав інших учасників кримінального провадження.

Аналіз норм чинного Кримінального кодексу України дає підстави констатувати, що він не позбавлений певних недоліків. Зокрема, хоч і позитивним є закріплення в чинному КК України в окремому розділі кримінальних правопорушень проти правосуддя, водночас, необхідно констатувати, що деякі з норм зазначеного розділу є, м'яко кажучи, недіючими на практиці, оскільки на сьогодні

чинним є новий Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р., який закріпив істотні новели в самому процесі здійснення правосуддя в кримінальних провадженнях, від яких деякі норми КК України так би мовити дещо відстають. Однак і чинний КПК України не позбавлений своїх недоліків, оскільки в ньому чітко законодавець так і не передбачив всіх заходів забезпечення безпеки, передбачених законами України “Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві”, а лише закріпив заборону розголошення відомостей про таких осіб [9, с. 91], а також можливість здійснення кримінального провадження в закритому судовому засіданні задля забезпечення особистої безпеки таких осіб. Водночас зазначений закон хоч і передбачає низку заходів забезпечення безпеки учасників кримінального провадження, до того ж, ч. 2 ст. 7 Закону регламентує можливість застосування й інших заходів безпеки з урахуванням типу й ступеня небезпеки для життя, здоров'я, житла та майна зазначених осіб (тобто перелік не є вичерпним) [6], проте реального дієвого механізму застосування цих заходів з метою попередження вчинення кримінальних правопорушень щодо учасників процесу не існує. Хіба що співробітники національної поліції та СБУ за потреби забезпечують їх особисту охорону.

Враховуючи, що на сьогодні відбувається певне розширення та узгодження національного законодавства щодо забезпечення безпеки учасників кримінального провадження з європейськими й міжнародними стандартами, зарубіжний досвід побудови системи безпеки та захисту учасників кримінального провадження від можливих кримінальних правопорушень щодо них був би надзвичайно корисним для України для вирішення проблеми попередження кримінальних правопорушень через розроблення реального державного механізму забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Вважаємо, що з метою вдосконалення вітчизняного законодавства в сфері забезпечення безпеки учасників кримінального процесу задля впровадження й реалізації вищезазначеної програми в Україні необхідно врахувати досвід країн розвинутої демократії, зокрема США, Канади Великобританії, Німеччини, Італії, Франції та багатьох інших держав, щодо застосування окремих заходів забезпечення такого роду безпеки: блокування передачі даних, які зберігаються в інформаційній базі та стосуються таких осіб; тимчасового надання документів, що посвідчують особу, на основі змінених анкетних даних; ефективного забезпечення зберігання анкетних даних особи, яка підлягає захисту від можливого простежування з боку злочинців; створення підрозділів із захисту учасників кримінального провадження на місцевому рівні; забезпечення особам, узятим під захист, можливості реалізації своїх громадянських прав; організації можливих контактів тільки через підрозділ із захисту свідків; захисту свідка в процесі судового розгляду; захисту свідка, який перебуває у місцях позбавлення чи обмеження волі; криміналізації несанкціонованого розголошення заходів захисту свідка [8, с. 317]. Однак, на жаль, на сьогодні питання організації дієвої системи захисту учасників кримінального провадження від суспільно-небезпечних посягань в Україні поки що не стоїть на порядку денному.

Що ж до кримінологічного аспекту охорони учасників кримінального судочинства вважаємо за необхідне погодитись із науковою позицією про те, що ефективність кримінологічних аспектів охорони учасників кримінального провадження залежить, насамперед, від доктринальної розробленості цієї сфери суспільних відносин, цілісності й несуперечності законодавчого забезпечення безпеки осіб, які підлягають державному захисту, точного визначення стратегічних і тактичних напрямів та оптимальних механізмів діяльності уповноважених державних органів [14, с. 241]. Основними серед таких органів залишатимуться спеціальні поліцейські підрозділи, які повинні реалізувати пріоритетний напрям діяльності – попередження кримінальних правопорушень щодо учасників кримінального провадження, які підлягають державному захисту. Звичайно, така діяльність із попередження кримінальних правопорушень має певну специфіку, а тому специфічними є і рекомендації щодо здійснення цієї діяльності, які повинні ґрунтуватись на кримінологічному аналізі факторів, що впливають на стан злочинності стосовно учасників кримінального провадження. Такими факторами, як видається, на сьогодні певною мірою є: організована злочинність, розгалужені корупційні

схеми, а також все нові злочинні форми та методи протидії здійсненню досудового розслідування і кримінального судочинства.

Окрім цього, деякі вчені факторами, які багато в чому підсилюють попереджувальну спрямованість державного захисту учасників кримінального провадження, визначають насамперед, якість кадрового складу, професіоналізм, мотивацію, форми й методи діяльності підрозділів, які повинні реалізовувати державний захист [13, с. 197], що безсумнівно загалом впливає на рівень організації попереджувальної діяльності у сфері охорони та забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства.

Висновки. Таким чином, реалізовувана в Україні реформа кримінального та кримінального процесуального законодавства повинна забезпечити надійну основу для забезпечення охорони учасників кримінального провадження від суспільно-небезпечних посягань, забезпечити реальну законодавчу регламентацію реалізації їхніх прав та законних інтересів в умовах функціонування правової держави соціального типу. З огляду на це, доцільно зазначити, що на сьогодні в Україні на законодавчому рівні певною мірою регламентовано деякі засоби охорони та захисту учасників кримінального провадження, однак певною мірою недосконалою залишається як сама система забезпечення безпеки учасників кримінального провадження, зокрема кримінологічного та кримінально-правового, так і механізм реалізації зазначених засобів охорони та захисту. Тому не зайвим буде впровадження в практику попередження кримінальних правопорушень щодо учасників кримінального провадження відомих надбань міжнародного досвіду із вирішення зазначеної проблематики. Зокрема, слід висловити згоду [14, с. 242], що з метою оптимізації організаційних основ запобігання вчиненню кримінальних правопорушень щодо учасників кримінального процесу пріоритетними напрямками в цьому питанні є: розробка оптимального і ефективного механізму реалізації забезпечення безпеки осіб, які підлягають охороні й захисту від суспільно-небезпечних посягань у процесі кримінального провадження, широко використовуючи можливості взаємодії з правоохоронними органами, громадськими організаціями, органами державної влади й місцевого самоврядування; створення єдиного інформаційного простору і вдосконалення існуючих на сьогодні форм статистичного обліку, звичайно, з урахуванням законодавчих вимог щодо збереження режиму конфіденційності та захисту державної таємниці; розробка та впровадження на основі широкого впровадження цифрових та комп'ютерних технологій сучасних методик аналізу оцінки й прогнозу розвитку кримінологічної обстановки у сфері забезпечення безпеки осіб, які підлягають державному захисту, що відповідали б сучасним вимогам оперативно-службової діяльності правоохоронних органів, зокрема в умовах воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальна декларація прав людини : міжнародний документ від 10.12.1948 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права : міжнародний документ від 16.12.1966 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
3. Кримінальний кодекс України. (2001) : Закон України № 2341-III від 05.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 25–26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів. (2010) : Закон України № 2453-VI від 07.07.2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 41–45. Ст. 529.
5. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>.
6. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. (1994) : Закон України № 3782-XII від 23.12.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 11. Ст. 51.
7. Про затвердження Кодексу суддівської етики : Рішення XI З'їзду суддів України від 22.02.2013 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS19826.html.

8. Гузела М. (2006). Деякі питання захисту свідків і потерпілих за законодавством України та зарубіжних держав. *Вісник Львівського університету : зб. наук. пр. Серія "Юридична"*. Вип. 42. С. 315–323.
9. Краснікова Н. (2015). Процесуальні аспекти забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному судочинстві. *Міжнародний юридичний вісник : зб. наук. пр. Національного університету державної податкової служби України*. Вип. 1. С. 90–95.
10. Кучинська О. (2013). Принципи кримінального провадження в механізмі забезпечення прав його учасників. К. : Юрінком Інтер. 288 с.
11. Кучинська О. (2012). Механізм забезпечення прав особи в кримінальному процесі. *Закон и жизнь: междунар. научн-практ. правов. журн.* № 4(244). С. 28–30.
12. Лихова С. (2006). Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України) : [монографія]. К. : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 573 с.
13. Серебрянський П. (2016). Порівняльно-аналітична характеристика правового регулювання застосування заходів безпеки до учасників кримінального процесу (зарубіжний досвід формування правової доктрини). *Право і суспільство*. 2016. № 3(1). С. 193–198.
14. Чередник А. Ф. (2017). Охорона учасників кримінального судочинства: кримінологічні та кримінально-правові аспекти. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції : наук. зб. Спецвипуск ДНУ імені Олеса Гончара*. Ч. 1. С. 238–243.

REFERENCES

1. *Zahalna deklaratsiia prav liudyny* [The Universal Declaration of Human Rights] : mizhnarodnyi dokument vid 10.12.1948 r. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
2. *Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski ta politychni prava* [International Covenant on Civil and Political Rights] : mizhnarodnyi dokument vid 16.12.1966 r. [Elektronnyi resurs]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
3. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy* [Criminal Code of Ukraine]. (2001) : Zakon Ukrainy No. 2341-III vid 05.04.2001 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. No. 25–26. P. 131.
4. *Pro sudoustrii i status suddiv* [About the judiciary and the status of judges]. (2010) : Zakon Ukrainy No. 245Z-VI vid 07.07.2010 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. No. 41–45. P. 529.
5. *Pro Vyshchu radu pravosuddia* [About the High Council of Justice] : Zakon Ukrainy vid 21.12.2016 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>.
6. *Pro zabezpechennia bezpeky osib, yaki berut uchast u kryminalnomu sudochynstvi* [On ensuring the safety of persons participating in criminal proceedings]. (1994) : Zakon Ukrainy No. 3782-KhII vid 23.12.1993 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. No. 11. P. 51.
7. *Pro zatverdzhennia Kodeksu suddivskoi etyki* [On approval of the Code of Judicial Ethics] : Rishennia KhI Zizdu suddiv Ukrainy vid 22.02.2013 r. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS19826.html.
8. Huzela, M. (2006). Deiaki pytannia zakhystu svidkiv i poterpilykh za zakonodavstvom Ukrainy ta zarubizhnykh derzhav [Some issues of witness and victim protection under the legislation of Ukraine and foreign countries]. *Visnyk Lvivskoho universytetu: zb. Nauk. pr. Seriia "Iurydychna"*. Vyp. 42. P. 315–323.
9. Krasnikova, N. (2015). Protsesualni aspekty zabezpechennia bezpeky osib, shcho berut uchast u kryminalnomu sudochynstvi [Procedural aspects of ensuring the safety of persons participating in criminal proceedings]. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk: zb. nauk. pr. Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*. Vyp. 1. P. 90–95.
10. Kuchynska, O. (2013). *Pryntsypy kryminalnoho provadzhennia v mekhanizmi zabezpechennia prav yoho uchastnykiv* [Principles of criminal proceedings in the mechanism of ensuring the rights of its participants]. К.: Yurinkom Inter. 288 p.
11. Kuchynska, O. (2012). Mekhanizm zabezpechennia prav osoby v kryminalnomu protsesi [The mechanism for ensuring the rights of a person in criminal proceedings]. *Zakon y zhyn: mezhdunarodnyi nauchno-praktycheskyi pravovoi zhurnal*. No. 4(244). P. 28–30.
12. Lykhova, S. (2006). *Zlochyny u sferi realizatsii hromadianskykh, politychnykh ta sotsialnykh prav i svobod liudyny i hromadianyna (rozdil V Osoblyvoi chastynei KK Ukrainy)* [Crimes in the sphere of realization of civil, political and social rights and freedoms of man and citizen (Chapter V of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine)] : [monohrafiia]. К.: Kyivskyi nats. un-t im. T. Shevchenka. 573 p.

13. Serebrianskyi, P. (2016). Porivnialno-analitychna kharakterystyka pravovoho rehuliuвання zastosuvannya zakhodiv bezpeky do uchashnykiv kryminalnoho protsesu (zarubizhnyi dosvid formuvannya pravovoi doktryny) [Comparative and analytical characteristics of the legal regulation of the application of security measures to participants in the criminal process (foreign experience in the formation of legal doctrine)]. *Pravo i suspilstvo*. No. 3(1). P. 193–198.

14. Cherednyk, A. F. (2017). Okhorona uchashnykiv kryminalnoho sudochynstva: kryminolohichni ta kryminalno-pravovi aspekty [Protection of participants in criminal proceedings: criminological and criminal law aspects]. *Aktualni problemy vitchyznianoї yurysprudentsii: naukovyi zbirnyk*. Spetsvypusk DNU imeni Olesia Honchara. Ch. 1. P. 238–243.

Дата надходження: 20.07.2022 р.

Mykhailo Huzela

Lviv Polytechnic National University,

Ph. D., Assoc. Prof.

Institute of Jurisprudence and Psychology

Department of Criminal Law and Procedure

ORCID : 0000-0002-2254-6990

**SOME CRIMINOLOGICAL AND CRIMINAL LEGAL PROBLEMS
PROTECTION AND DEFENSE OF PARTICIPANTS IN CRIMINAL PROCEEDINGS
FROM SOCIALLY DANGEROUS ENCROACHMENTS IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW**

The article is devoted to the problem of preventing criminal offenses against participants in criminal proceedings in the context of ensuring their protection and protection from socially dangerous encroachments in the criminal process. In particular, based on the study of the experience of certain foreign countries in solving the specified problem, the criminological and criminal-legal possibilities of protection and protection of participants are investigated of criminal justice in Ukraine. It is substantiated that ensuring the safety of participants in criminal proceedings has a procedural legal nature, and is therefore considered a functional duty of law enforcement units.

It was established that in order to optimize the organizational foundations for the prevention of criminal offenses against participants in criminal proceedings, the priority areas in this matter are: the development of an optimal and effective implementation mechanism for ensuring the safety of persons who are subject to protection and protection from socially dangerous encroachments in the course of criminal proceedings, widely using opportunities for interaction with law enforcement agencies, public organizations, state and local self-government bodies; creation of a unified information space and improvement of the currently existing forms of statistical accounting, of course, taking into account legislative requirements regarding the preservation of the confidentiality regime and protection of state secrets; development and implementation, on the basis of the wide implementation of digital and computer technologies, of modern methods of analysis, assessment and forecasting of the development of the criminological situation in the sphere of ensuring the safety of persons subject to state protection, which would meet the modern requirements of operational and service activities of law enforcement agencies, in particular, in conditions of military state

Key words: participants in criminal proceedings, safety of participants in criminal proceedings, prevention of criminal offenses against participants in criminal proceedings.